

પ્રશ્ન 1(અ) [3 ગુણ]

ફ્લો ચાર્ટ શું છે? ફ્લો ચાર્ટમાં વપરાતા પ્રતીકોની યાદી બનાવો.

જવાબ:

ફ્લો ચાર્ટ એ અલ્ગોરિથમની ગ્રાફિકલ રજૂઆત છે જે પ્રક્રિયાના પગલાંઓ અને નિર્ણય બિંદુઓ દર્શાવે છે.

ફ્લો ચાર્ટ પ્રતીકોનું ટેબલ:

પ્રતીક	નામ	ઉપયોગ
અંડાકાર	ટર્મિનલ	પ્રારંભ/અંત
લંબચોરસ	પ્રોસેસ	પ્રક્રિયા/ગણતરી
હીરો	નિર્ણય	શરતી નિવેદનો
સમાંતર ચતુષ્કોણ	ઇનપુટ/આઉટપુટ	ડેટા લેવો/આપવો
વૃત્ત	કનેક્ટર	ભાગોને જોડવા
તીર	ફ્લો લાઇન	દિશા

મુખ્ય બિંદુઓ:

- વિઝ્યુઅલ રજૂઆત: પ્રોગ્રામ લોજિક ગ્રાફિકલી દર્શાવે
- પગલાં દર પગલાં: ક્રમિક ઓપરેશનનો ફ્લો
- નિર્ણય લેવો: હીરા શરતી શાખાઓ દર્શાવે

મેમરી ટ્રીક: "ફ્લો ચાર્ટ્સ પ્રોગ્રામ સ્ટેપ્સ વિઝ્યુઅલી દર્શાવે"

પ્રશ્ન 1(બ) [4 ગુણ]

for લૂપ માટે ટૂંકી નોંધ લખો.

જવાબ:

for લૂપ Python માં સિક્વન્સ (list, tuple, string, range) પર iterate કરવા માટે વપરાય છે.

For લૂપ ટેબલ:

ઘટક	સિન્ટેક્સ	ઉદાહરણ
મૂળભૂત	<code>for variable in sequence:</code>	<code>for i in range(5):</code>
રેન્જ	<code>range(start, stop, step)</code>	<code>range(1, 10, 2)</code>
યાદી	<code>for item in list:</code>	<code>for x in [1,2,3]:</code>
સ્ટ્રિંગ	<code>for char in string:</code>	<code>for c in "hello":</code>

સરળ કોડ ઉદાહરણ:

```
for i in range(3):
    print(i)
# આઉટપુટ: 0, 1, 2
```

મુખ્ય લક્ષણો:

- **ઓટોમેટિક iteration:** મેન્યુઅલ કાઉન્ટરની જરૂર નથી
- **સિક્વન્સ ટ્રાવર્સલ:** કોઈપણ iterable ઓબ્જેક્ટ સાથે કામ કરે
- **રેન્જ ફંક્શન:** નંબર સિક્વન્સ સરળતાથી બનાવે

મેમરી ટ્રીક: "For લૂપ્સ સિક્વન્સમાં iterate કરે"

પ્રશ્ન 1(ક) [7 ગુણ]

ફિબોનાકી શ્રેણીને n મી ટર્મ સુધી દર્શાવવા માટે એક પ્રોગ્રામ લખો જ્યાં યુઝર દ્વારા n આપવામાં આવે છે.

જવાબ:

ફિબોનાકી શ્રેણી પ્રોગ્રામ:

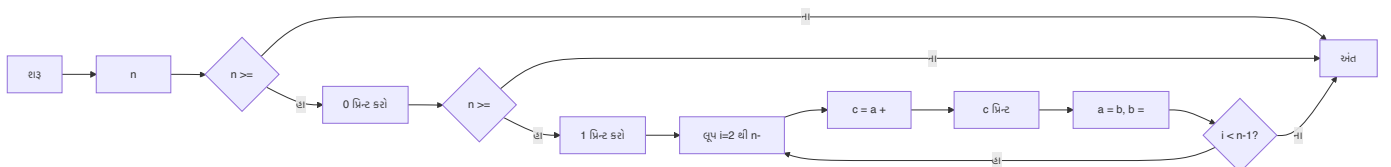
```
# યુઝર પાસેથી ટર્મની સંખ્યા લો
n = int(input("ટર્મની સંખ્યા દાખલ કરો: "))

# પ્રથમ બે ટર્મ initialize કરો
a, b = 0, 1

# પ્રથમ ટર્મ દર્શાવો
if n >= 1:
    print(a, end=" ")

# બીજો ટર્મ દર્શાવો
if n >= 2:
    print(b, end=" ")

# બાકીની ટર્મ જનરેટ કરો
for i in range(2, n):
    c = a + b
    print(c, end=" ")
    a, b = b, c
```

અલ્ગોરિથમ ફ્લો:**મુખ્ય કોન્સેપ્ટ્સ:**

- સિક્વેન્શિયલ જનરેશન: દરેક ટર્મ = પાછલી બે ટર્મનો સરવાળો
- વેરિયેબલ સ્વેપિંગ: a, b વેલ્યુઝ અસરકારક રીતે અપડેટ કરો
- યુઝર ઇનપુટ: ડાયનેમિક શ્રેણી લેન્ય

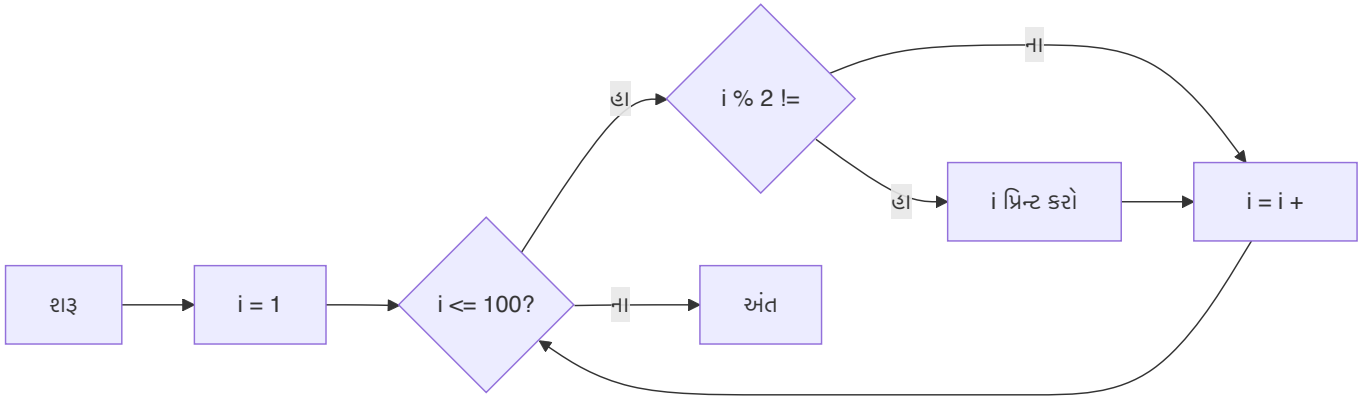
મેમરી ટ્રીક: "ફિબોનાકી: પાછલા બે નંબરો ઉમેરો"

પ્રશ્ન 1(ક OR) [7 ગુણ]

1 થી 100 સુધીના ODD નંબરો પ્રિન્ટ કરવા માટે ફ્લો ચાર્ટ દોરો.

જવાબ:

1 થી 100 ODD નંબરો માટે ફ્લોચાર્ટ:

અનુસંગિક Python કોડ:

```
for i in range(1, 101):
    if i % 2 != 0:
        print(i, end=" ")
```

વૈકલ્પિક પદ્ધતિ:

```
for i in range(1, 101, 2):
    print(i, end=" ")
```

મુખ્ય તત્વો:

- લૂપ કંટ્રોલ: i 1 થી 100 સુધી
- વિષમ ચેક: i % 2 != 0 શરત
- સ્ટેપ વધારો: આગલા નંબર પર જાઓ

મેમરી ટ્રીક: "વિષમ નંબરો: 2 થી લાગ્યે 1 બાકી"

પ્રશ્ન 2(અ) [3 ગુણ]

નંબર પેલિન્ડ્રોમ છે કે નહીં તે શોધવા માટે પ્રોગ્રામ લખો.

જવાબ:

પેલિન્ડ્રોમ ચેક પ્રોગ્રામ:

```
# નંબર ઇનપુટ
num = int(input("નંબર દાખલ કરો: "))
temp = num
reverse = 0

# નંબરને રિવર્સ કરો
while temp > 0:
    reverse = reverse * 10 + temp % 10
    temp = temp // 10

# પેલિન્ડ્રોમ ચેક કરો
if num == reverse:
    print(f"{num} પેલિન્ડ્રોમ છે")
else:
    print(f"{num} પેલિન્ડ્રોમ નથી")
```

અલ્ગોરિથમ ટેબલ:

પગલું	ઓપરેશન	ઉદાહરણ (121)
1	છેલ્લો અંક મેળવો	$121 \% 10 = 1$
2	રિવર્સ બનાવો	$0 * 10 + 1 = 1$
3	છેલ્લો અંક દૂર કરો	$121 // 10 = 12$
4	0 સુધી પુનરાવર્તન	પ્રક્રિયા ચાલુ રાખો

મુખ્ય બિંદુઓ:

- ડિજિટ એક્સ્ટ્રેક્શન: મોડ્યુલો (%) ઓપરેટર વાપરો
- રિવર્સ બિલ્ડિંગ: 10 થી ગુણા કરી ડિજિટ ઉમેરો
- સરખામણી: મૂળ બરાબર રિવર્સ

મેમરી ટ્રીક: "પેલિન્ડ્રોમ આગળ પાછળ સરખું વાંચાય"

પ્રશ્ન 2(બ) [4 ગુણ]

Python પ્રોગ્રામિંગની વિશેષતાઓ સમજાવો.

જવાબ:

Python વિશેષતાઓનું ટેબલ:

વિશેષતા	વર્ણન	ફાયદો
સરળ સિન્ટેક્સ	સાદો, વાંચી શકાય તેવો કોડ	ઝડપી ડેવલપમેન્ટ
ઇન્ટરપ્રિટેડ	કમ્પાઇલેશનની જરૂર નથી	ઝડપી ટેસ્ટિંગ
ઓબ્જેક્ટ-ઓરિએન્ટેડ	ક્લાસ અને ઓબ્જેક્ટ સપોર્ટ	કોડ રિયુઝેબિલિટી
ઓપન સોર્સ	વાપરવા માટે ફ્રી	લાઇસન્સિંગ કોસ્ટ નથી
ક્રોસ-પ્લેટફોર્મ	મલ્ટિપલ OS પર ચાલે	વ્યાપક કમ્પેટિબિલિટી
મોટી લાયબ્રેરીઓ	વ્યાપક બિલ્ટ-ઇન મોડ્યુલ્સ	સમૃદ્ધ કાર્યક્ષમતા

મુખ્ય ફાયદાઓ:

- **શિખાઉ-મિત્ર:** શીખવામાં અને સમજવામાં સરળ
- **વર્સેટાઇલ:** વેબ ડેવલપમેન્ટ, AI, ડેટા સાયન્સ
- **કોમ્યુનિટી સપોર્ટ:** મોટો ડેવલપર કોમ્યુનિટી
- **ડાયનેમિક ટાઇપિંગ:** વેરિયેબલ ટાઇપ ડિક્લેરેશનની જરૂર નથી

મેમરી ટ્રીક: "Python: સરળ, શક્તિશાળી, લોકપ્રિય પ્રોગ્રામિંગ"

પ્રશ્ન 2(ક) [7 ગુણ]

Python પ્રોગ્રામની બેસિક સ્ટ્રક્ચર સમજાવો.

જવાબ:

Python પ્રોગ્રામ સ્ટ્રક્ચર:

```
#!/usr/bin/env python3
# Shebang લાઇન (વૈકલ્પિક)

"""
ડોક્યુમેન્ટેશન સ્ટ્રિંગ (docstring)
પ્રોગ્રામનો હેતુ વર્ણવે છે
"""

# Import સ્ટેટમેન્ટ્સ
import math
from datetime import date

# ગ્લોબલ વેરિયેબલ્સ
PI = 3.14159
count = 0

# ફંક્શન ડેફિનિશન્સ
def calculate_area(radius):
    """વર્તુળનો ક્ષેત્રફળ કેલ્ક્યુલેટ કરે"""
    return PI * radius * radius
```

```
# ક્લાસ ડેફિનિશન
class Calculator:
    def __init__(self):
        self.result = 0

# મેઇન પ્રોગ્રામ એક્ઝિક્યુશન
if __name__ == "__main__":
    # પ્રોગ્રામ લોજિક અહીં
    radius = 5
    area = calculate_area(radius)
    print(f"ક્ષેત્રફળ: {area}")
```

સ્ટ્રક્ચર કમ્પોનન્ટ્સ ટેબલ:

કમ્પોનન્ટ	હેતુ	ઉદાહરણ
Shebang	સિસ્ટમ ઇન્ટરપ્રિટર	<code>#!/usr/bin/env python3</code>
Docstring	પ્રોગ્રામ ડોક્યુમેન્ટેશન	<code>"""પ્રોગ્રામ વર્ણન"""</code>
Imports	બાહ્ય મોડ્યુલ્સ	<code>import math</code>
વેરિયેબલ્સ	ગ્લોબલ ડેટા સ્ટોરેજ	<code>PI = 3.14159</code>
ફંક્શન	પુનઃવપરાશ કોડ બ્લોક્સ	<code>def function_name():</code>
ક્લાસીસ	ઓબ્જેક્ટ ટેમ્પલેટ્સ	<code>class ClassName:</code>
મેઇન બ્લોક	પ્રોગ્રામ એક્ઝિક્યુશન	<code>if __name__ == "__main__":</code>

મુખ્ય સિદ્ધાંતો:

- ઇન્ડેન્ટેશન: કોડ બ્લોક્સ વ્યાખ્યાયિત કરે (4 સ્પેસીસ આગ્રહણીય)
- કોમેન્ટ્સ: સિંગલ લાઇન માટે #, મલ્ટિ-લાઇન માટે """ """
- મોડ્યુલેરિટી: ફંક્શન અને ક્લાસમાં કોડ ગોઠવો

મેમરી ટ્રીક: "સ્ટ્રક્ચર: ઇમ્પોર્ટ, ડિફાઇન, એક્ઝિક્યુટ"

પ્રશ્ન 2(અ OR) [3 ગુણ]

સ્ટ્રિંગને રિવર્સ કરવા માટે પ્રોગ્રામ લખો.

જવાબ:

સ્ટ્રિંગ રિવર્સલ પ્રોગ્રામ:

```
# પદ્ધતિ 1: સ્લાઇસિંગ વાપરીને
string = input("સ્ટ્રિંગ દાખલ કરો: ")
reversed_string = string[::-1]
print(f"રિવર્સ: {reversed_string}")

# પદ્ધતિ 2: લૂપ વાપરીને
string = input("સ્ટ્રિંગ દાખલ કરો: ")
reversed_string = ""
for char in string:
    reversed_string = char + reversed_string
print(f"રિવર્સ: {reversed_string}")
```

રિવર્સલ પદ્ધતિઓનું ટેબલ:

પદ્ધતિ	સિન્ટેક્સ	ઉદાહરણ
સ્લાઇસિંગ	<code>string[::-1]</code>	"hello" → "olleh"
લૂપ	કેરેક્ટર દ્વારા કેરેક્ટર બનાવો	દરેક char આગળ ઉમેરો
બિલ્ટ-ઇન	<code>" ".join(reversed(string))</code>	રિવર્સ સિક્વન્સ જોડો

મુખ્ય કોન્સેપ્ટ્સ:

- **સ્લાઇસિંગ:** સૌથી અસરકારક પદ્ધતિ
- **કન્કેટેનેશન:** કેરેક્ટર દ્વારા કેરેક્ટર સ્ટ્રિંગ બનાવો
- **ઇન્ડેક્સિંગ:** સ્ટ્રિંગ પોઝિશન્સ એક્સેસ કરો

મેમરી ટ્રીક: "રિવર્સ: છેલ્લો કેરેક્ટર પહેલો"

પ્રશ્ન 2(બ OR) [4 ગુણ]

લોજિકલ ઓપરેટર્સને ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.

જવાબ:

Python લોજિકલ ઓપરેટર્સ:

ઓપરેટર	સિમ્બોલ	વર્ણન	ઉદાહરણ	પરિણામ
AND	<code>and</code>	બંને શરતો સાચી	<code>True and False</code>	<code>False</code>
OR	<code>or</code>	ઓછામાં ઓછી એક શરત સાચી	<code>True or False</code>	<code>True</code>
NOT	<code>not</code>	શરતની વિરુદ્ધ	<code>not True</code>	<code>False</code>

ઉદાહરણ કોડ:

```
a = 10
b = 5
```

```
# AND ઓપરેટર
if a > 5 and b < 10:
    print("બંને શરતો સાચી")

# OR ઓપરેટર
if a > 15 or b < 10:
    print("ઓછામાં ઓછી એક શરત સાચી")

# NOT ઓપરેટર
if not (a < 5):
    print("a 5 કરતાં નાનું નથી")
```

ટ્રુથ ટેબલ:

A	B	A and B	A or B	not A
T	T	T	T	F
T	F	F	T	F
F	T	F	T	T
F	F	F	F	T

મુખ્ય ઉપયોગો:

- જટિલ શરતો: બહુવિધ ચેક્સ કંબાઈન કરો
- નિર્ણય લેવો: પ્રોગ્રામ ફ્લો કંટ્રોલ કરો
- બુલિયન લોજિક: True/False ઓપરેશન્સ

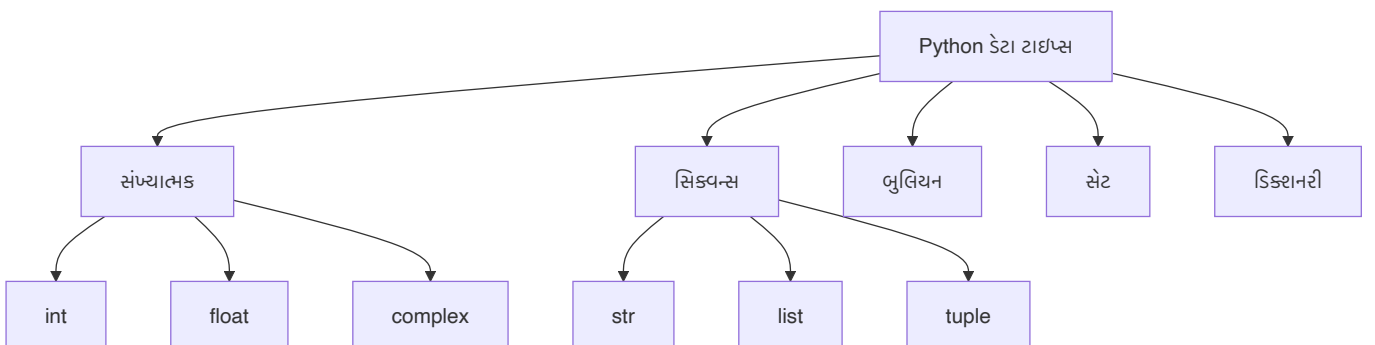
મેમરી ટ્રીક: "AND બધાની જરૂર, OR એકની જરૂર, NOT ઉલટાવે"

પ્રશ્ન 2(ક OR) [7 ગુણ]

Python માં વિવિધ ડેટા પ્રકારો સમજાવો

જવાબ:

Python ડેટા ટાઇપ્સ વર્ગીકરણ:

ડેટા ટાઇપ્સ ટેબલ:

ટાઇપ	ઉદાહરણ	વર્ણન	Mutable
int	42	પૂર્ણ સંખ્યાઓ	ના
float	3.14	દશાંશ સંખ્યાઓ	ના
str	"hello"	ટેક્સ્ટ ડેટા	ના
list	[1,2,3]	ક્રમાંકિત સંગ્રહ	હા
tuple	(1,2,3)	ક્રમાંકિત અપરિવર્તનીય	ના
dict	{"a":1}	કી-વેલ્યુ જોડીઓ	હા
bool	True/False	બુલિયન વેલ્યુઝ	ના
set	{1,2,3}	યુનિક તત્વો	હા

ઉદાહરણ કોડ:

```

# સંખ્યાત્મક ટાઇપ્સ
age = 25          # int
price = 99.99     # float
complex_num = 3+4j # complex

# સિક્વન્સ ટાઇપ્સ
name = "Python"   # string
numbers = [1,2,3,4] # list
coordinates = (10,20) # tuple

# અન્ય ટાઇપ્સ
is_active = True  # boolean
unique_items = {1,2,3} # set
student = {"name":"John", "age":20} # dict

```

મુખ્ય લક્ષણો:

- **ડાયનેમિક ટાઇપિંગ:** વેરિયેબલ ટાઇપ ડિક્લેર કરવાની જરૂર નથી
- **ટાઇપ કન્વર્ઝન:** સુસંગત ટાઇપ્સ વચ્ચે કન્વર્ટ કરો
- **બિલ્ટ-ઇન ફંક્શન્સ:** ચેકિંગ માટે `type()`, `isinstance()`

મેમરી ટ્રીક: "Python ટાઇપ્સ: નંબર્સ, સિક્વન્સીસ, કલેક્શન્સ"

પ્રશ્ન 3(અ) [3 ગુણ]

Python માં ફ્લો કંટ્રોલ શું છે? ઉદાહરણ સાથે સમજાવો

જવાબ:

ફ્લો કંટ્રોલ શરતી અને લૂપ સ્ટ્રક્ચર્સ વાપરીને પ્રોગ્રામ સ્ટેટમેન્ટ્સનો એક્ઝિક્યુશન ઓર્ડર મેનેજ કરે છે.

ફ્લો કંટ્રોલ પ્રકારોનું ટેબલ:

પ્રકાર	સ્ટેટમેન્ટ	હેતુ	ઉદાહરણ
સિક્વેન્શિયલ	સામાન્ય એક્ઝિક્યુશન	લાઈન બાય લાઈન	<code>print("Hello")</code>
સિલેક્શન	if, elif, else	નિર્ણય લેવો	<code>if x > 0:</code>
Iteration	for, while	પુનરાવર્તન	<code>for i in range(5):</code>
Jump	break, continue	લૂપ કંટ્રોલ	<code>break</code>

ઉદાહરણ કોડ:

```
# સિલેક્શન ઉદાહરણ
age = 18
if age >= 18:
    print("પુખ્ત")
else:
    print("બાલક")

# Iteration ઉદાહરણ
for i in range(3):
    print(f"ગણતરી: {i}")
```

મુખ્ય કોન્સેપ્ટ્સ:

- શરતી એક્ઝિક્યુશન: શરતોના આધારે કોડ ચાલે
- લૂપ સ્ટ્રક્ચર્સ: કોડ બ્લોક્સ પુનરાવર્તન
- પ્રોગ્રામ ફ્લો: એક્ઝિક્યુશન પાથ કંટ્રોલ

મેમરી ટ્રીક: "ફ્લો કંટ્રોલ: નિર્ણય, પુનરાવર્તન, Jump"

પ્રશ્ન 3(બ) [4 ગુણ]

નેસ્ટેડ if સ્ટેટમેન્ટ સમજાવવા માટે પ્રોગ્રામ લખો.

જવાબ:

નેસ્ટેડ If સ્ટેટમેન્ટ પ્રોગ્રામ:

```
# નેસ્ટેડ if વાપરીને ગ્રેડ કેલ્ક્યુલેશન
marks = int(input("માર્ક્સ દાખલ કરો: "))

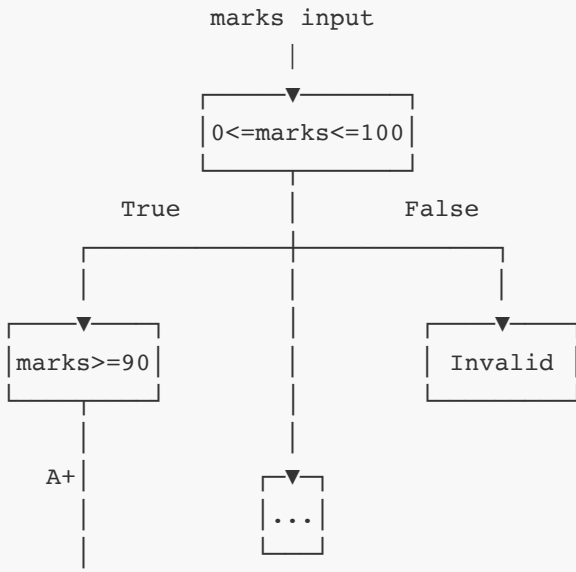
if marks >= 0 and marks <= 100:
    if marks >= 90:
        grade = "A+"
    elif marks >= 80:
        if marks >= 85:
            grade = "A"
        else:
```

```

        grade = "B+"
    elif marks >= 70:
        grade = "B"
    elif marks >= 60:
        grade = "C"
    else:
        grade = "F"
    print(f"ગ્રેડ: {grade}")
else:
    print("અયોગ્ય માર્ક્સ")

```

નેસ્ટેડ સ્ટ્રક્ચર ડાયાગ્રામ:

મુખ્ય લક્ષણો:

- બહુવિધ સ્તરો: if સ્ટેટમેન્ટ્સ અંદર if સ્ટેટમેન્ટ્સ
- જટિલ શરતો: બહુવિધ માપદંડો હેન્ડલ કરો
- લોજિકલ સ્ટ્રક્ચર: નિર્ણય વૃક્ષો ગોઠવો

મેમરી ટ્રીક: "નેસ્ટેડ If: નિર્ણયોની અંદર નિર્ણયો"

પ્રશ્ન 3(ક) [7 ગુણ]

Arguments અને Parameters ના પ્રકારો સમજાવવા માટે એક પ્રોગ્રામ લખો.

જવાબ:

Arguments અને Parameters ના પ્રકારો:

```

# 1. પોઝિશનલ Arguments
def greet(name, age):
    print(f"હેલો {name}, તમારી ઉંમર {age} વર્ષ છે")

greet("જોન", 25) # પોઝિશનલ arguments

```

```
# 2. કીર્ડ Arguments
greet(age=30, name="અલિસ") # કીર્ડ arguments

# 3. ડિફોલ્ટ Parameters
def introduce(name, city="અજાણી"):
    print(f"{name} {city} માં રહે છે")

introduce("બોબ") # ડિફોલ્ટ વેલ્યુ વાપરે
introduce("કેરોલ", "મુંબઈ") # ડિફોલ્ટ ઓવરરાઈડ

# 4. વેરિયેબલ-લેન્થ Arguments (*args)
def sum_all(*numbers):
    return sum(numbers)

result = sum_all(1, 2, 3, 4, 5)
print(f"સરવાળો: {result}")

# 5. કીર્ડ વેરિયેબલ Arguments (**kwargs)
def display_info(**info):
    for key, value in info.items():
        print(f"{key}: {value}")

display_info(name="ડેવિડ", age=28, city="બોસ્ટન")
```

Parameters પ્રકારોનું ટેબલ:

પ્રકાર	સિન્ટેક્સ	ઉદાહરણ	વર્ણન
પોઝિશનલ	<code>def func(a, b):</code>	<code>func(1, 2)</code>	ક્રમ મહત્વનો
કીર્ડ	<code>def func(a, b):</code>	<code>func(b=2, a=1)</code>	નામ સ્પેસિફાઈડ
ડિફોલ્ટ	<code>def func(a, b=10):</code>	<code>func(5)</code>	ડિફોલ્ટ વેલ્યુ
*args	<code>def func(*args):</code>	<code>func(1, 2, 3)</code>	વેરિયેબલ પોઝિશનલ
kwargs	<code>def func(kwargs):</code>	<code>func(a=1, b=2)</code>	વેરિયેબલ કીર્ડ

મુખ્ય કોન્સેપ્ટ્સ:

- **લવચીકતા:** ડેટા પાસ કરવાની વિવિધ રીતો
- **ક્રમ મહત્વ:** પોઝિશનલ vs કીર્ડ
- **વેરિયેબલ arguments:** અજાણી સંખ્યાના ઇનપુટ્સ હેન્ડલ કરો

મેમરી ટ્રીક: "Parameters: પોઝિશન, કીર્ડ્સ, ડિફોલ્ટ્સ, વેરિયેબલ્સ"

પ્રશ્ન 3(અ OR) [3 ગુણ]

break અને continue statement ને ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.

જવાબ:

Break અને Continue સ્ટેટમેન્ટ્સ:**Break સ્ટેટમેન્ટ:**

```
# Break ઉદાહરણ - લૂપમાંથી બહાર નીકળો
for i in range(10):
    if i == 5:
        break
    print(i)
# આઉટપુટ: 0, 1, 2, 3, 4
```

Continue સ્ટેટમેન્ટ:

```
# Continue ઉદાહરણ - iteration છોડો
for i in range(5):
    if i == 2:
        continue
    print(i)
# આઉટપુટ: 0, 1, 3, 4
```

સરખામણી ટેબલ:

સ્ટેટમેન્ટ	હેતુ	ક્રિયા	ઉદાહરણ ઉપયોગ
break	લૂપમાંથી બહાર નીકળો	સંપૂર્ણ લૂપ સમાપ્ત કરે	શરત પર બહાર નીકળો
continue	iteration છોડો	આગલા iteration પર જાઓ	સ્પેસિફિક વેલ્યુઝ છોડો

મુખ્ય તફાવતો:

- **Break:** લૂપમાંથી સંપૂર્ણ બહાર નીકળે
- **Continue:** માત્ર વર્તમાન iteration છોડે
- **ફ્લો કંટ્રોલ:** લૂપ એક્ઝિક્યુશન મેનેજ કરે

મેમરી ટ્રીક: "Break બહાર નીકળે, Continue છોડે"

પ્રશ્ન 3(બ OR) [4 ગુણ]

નીચેની પેટર્ન દર્શાવવા માટે એક પ્રોગ્રામ બનાવો

```
1
12
123
1234
12345
```

જવાબ:

નંબર પેટર્ન પ્રોગ્રામ:

```
# પદ્ધતિ 1: નેસ્ટેડ લૂપ્સ વાપરીને
rows = 5
for i in range(1, rows + 1):
    for j in range(1, i + 1):
        print(j, end=" ")
    print() # નવી લાઇન

# પદ્ધતિ 2: સ્ટ્રિંગ મેનિપ્યુલેશન વાપરીને
for i in range(1, 6):
    line = ""
    for j in range(1, i + 1):
        line += str(j)
    print(line)

# પદ્ધતિ 3: join વાપરીને
for i in range(1, 6):
    numbers = [str(j) for j in range(1, i + 1)]
    print("".join(numbers))
```

પેટર્ન લોજિક ટેબલ:

પંક્તિ	નંબર્સ	રેન્જ	આઉટપુટ
1	1	1 થી 1	1
2	1,2	1 થી 2	12
3	1,2,3	1 થી 3	123
4	1,2,3,4	1 થી 4	1234
5	1,2,3,4,5	1 થી 5	12345

મુખ્ય કોન્સેપ્ટ્સ:

- નેસ્ટેડ લૂપ્સ: બાહ્ય પંક્તિઓ માટે, અંદરની નંબર્સ માટે
- રેન્જ ફંક્શન: નંબર સિક્વન્સ જનરેટ કરે
- પ્રિન્ટ કંટ્રોલ: નવી લાઇનો ટાળવા માટે end="" વાપરો

મેમરી ટ્રીક: "પેટર્ન: પંક્તિ નંબર કોલમ કાઉન્ટ નક્કી કરે"

પ્રશ્ન 3(ક OR) [7 ગુણ]

દરેક માટે કોડ લખીને નીચેના ગાણિતિક કાર્યો સમજાવો: 1. abs() 2. max() 3. pow() 4. sum()

જવાબ:

Python માં ગાણિતિક ફંક્શન્સ:

```
# 1. abs() - એબ્સોલ્યુટ વેલ્યુ
numbers = [-5, 3.7, -10.2, 0]
```

```

print("abs() ફંક્શન ઉદાહરણો:")
for num in numbers:
    print(f"abs({num}) = {abs(num)}")

# 2. max() - મહત્તમ વેલ્યુ
list1 = [4, 7, 2, 9, 1]
print(f"\nmax() ફંક્શન ઉદાહરણો:")
print(f"max({list1}) = {max(list1)}")
print(f"max(10, 25, 5) = {max(10, 25, 5)}")
print(f"max('hello') = {max('hello')}") # વર્ણમાળા પ્રમાણે

# 3. pow() - પાવર ફંક્શન
print(f"\npow() ફંક્શન ઉદાહરણો:")
print(f"pow(2, 3) = {pow(2, 3)}") # 2^3 = 8
print(f"pow(5, 2) = {pow(5, 2)}") # 5^2 = 25
print(f"pow(8, 1/3) = {pow(8, 1/3)}") # 8 નો ઘન મૂળ

# 4. sum() - સરવાળો ફંક્શન
numbers = [1, 2, 3, 4, 5]
print(f"\nsum() ફંક્શન ઉદાહરણો:")
print(f"sum({numbers}) = {sum(numbers)}")
print(f"sum({numbers}, 10) = {sum(numbers, 10)}") # શરૂઆતી વેલ્યુ સાથે

```

ફંક્શન-સ સારાંશ ટેબલ:

ફંક્શન	સિન્ટેક્સ	હેતુ	ઉદાહરણ	પરિણામ
abs()	abs(x)	એબ્સોલ્યુટ વેલ્યુ	abs(-5)	5
max()	max(iterable)	મહત્તમ વેલ્યુ	max([1, 5, 3])	5
pow()	pow(x, y)	x ને y ની પાવર	pow(2, 3)	8
sum()	sum(iterable)	વેલ્યુઝનો સરવાળો	sum([1, 2, 3])	6

મુખ્ય ઉપયોગો:

- **abs():** અંતર ગણતરી, એરર હેન્ડલિંગ
- **max():** મહત્તમ શોધવું, સ્પર્ધાના પરિણામો
- **pow():** વૈજ્ઞાનિક ગણતરી, ચક્રવૃદ્ધિ વ્યાજ
- **sum():** કુલ ગણતરી, આંકડાશાસ્ત્ર

મેમરી ટ્રીક: "Math ફંક્શન-સ: એબ્સોલ્યુટ, મહત્તમ, પાવર, સરવાળો"

પ્રશ્ન 4(અ) [3 ગુણ]

Variables નો scope સમજાવો.

જવાબ:

વેરિયેબલ સ્કોપ એ પ્રોગ્રામમાં તે પ્રદેશનો સંદર્ભ આપે છે જ્યાં વેરિયેબલ એક્સેસ કરી શકાય.

સ્કોપ પ્રકારોનું ટેબલ:

સ્કોપ	વર્ણન	જીવનકાળ	એક્સેસ
લોકલ	ફંક્શનની અંદર	ફંક્શન એક્ઝિક્યુશન	માત્ર ફંક્શન
ગ્લોબલ	ફંક્શનની બહાર	પ્રોગ્રામ એક્ઝિક્યુશન	આખો પ્રોગ્રામ
બિલ્ટ-ઇન	Python કીવર્ડ્સ	Python સેશન	બધે

ઉદાહરણ કોડ:

```
x = 10 # ગ્લોબલ વેરિયેબલ

def my_function():
    y = 20 # લોકલ વેરિયેબલ
    print(f"લોકલ y: {y}")
    print(f"ગ્લોબલ x: {x}")

my_function()
print(f"ગ્લોબલ x: {x}")
# print(y) # એરર: y અહીં એક્સેસિબલ નથી
```

મુખ્ય નિયમો:

- **લોકલ વેરિયેબલ્સ:** ફંક્શનની અંદર બનાવાય
- **ગ્લોબલ વેરિયેબલ્સ:** સમગ્ર પ્રોગ્રામમાં એક્સેસિબલ
- **LEGB નિયમ:** Local → Enclosing → Global → Built-in

મેમરી ટ્રીક: "સ્કોપ: લોકલ ફંક્શનમાં રહે, ગ્લોબલ બધે રહે"

પ્રશ્ન 4(બ) [4 ગુણ]

નેસ્ટેડ LOOP અને નંબર્સ ડિસ્પ્લે કરવા માટે પ્રોગ્રામ ડેવલપ કરો.

જવાબ:

નેસ્ટેડ લૂપ પ્રોગ્રામ:

```
# ઉદાહરણ 1: નંબર ગ્રિડ
print("નંબર ગ્રિડ પેટર્ન:")
for i in range(1, 4):
    for j in range(1, 5):
        print(f"{i}{j}", end=" ")
    print() # દરેક પંક્તિ પછી નવી લાઇન

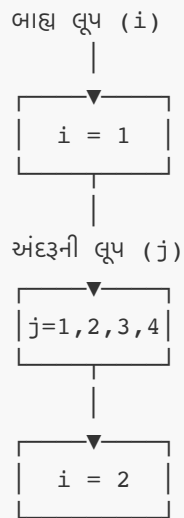
# ઉદાહરણ 2: ગુણાકાર ટેબલ
print("\nગુણાકાર ટેબલ:")
for i in range(1, 4):
    for j in range(1, 6):
        result = i * j
```



```
print(f"{result:3}", end=" ")
print()
```

```
# ઉદાહરણ 3: નંબર પિરામિડ
print("\nનંબર પિરામિડ:")
for i in range(1, 5):
    for j in range(1, i + 1):
        print(j, end=" ")
    print()
```

નેસ્ટેડ લૂપ સ્ટ્રક્ચર:

મુખ્ય કોન્સેપ્ટ્સ:

- **બાહ્ય લૂપ:** પંક્તિઓ/મુખ્ય iterations કંટ્રોલ કરે
- **અંદરની લૂપ:** કોલમ્સ/નાના iterations કંટ્રોલ કરે
- **એક્ઝિક્યુશન ફ્લો:** અંદરનું પૂર્ણ થાય પછી બાહ્ય વધે

મેમરી ટ્રીક: "નેસ્ટેડ લૂપ્સ: બાહ્ય અંદરનીને કંટ્રોલ કરે"

પ્રશ્ન 4(ક) [7 ગુણ]

1 થી 50 ની રેન્જમાં ODD અને EVEN નંબરોની LIST બનાવવા માટે પ્રોગ્રામ લખો.

જવાબ:

ODD અને EVEN નંબર્સ પ્રોગ્રામ:

```
# પદ્ધતિ 1: લૂપ્સ અને શરતો વાપરીને
odd_numbers = []
even_numbers = []

for i in range(1, 51):
    if i % 2 == 0:
        even_numbers.append(i)
    else:
```

```

        odd_numbers.append(i)

print("વિષમ નંબર્સ (1-50):")
print(odd_numbers)
print(f"ગણતરી: {len(odd_numbers)}")

print("\nસમ નંબર્સ (1-50):")
print(even_numbers)
print(f"ગણતરી: {len(even_numbers)}")

# પદ્ધતિ 2: લિસ્ટ કમ્પ્રીહેન્શન વાપરીને
odd_list = [i for i in range(1, 51) if i % 2 != 0]
even_list = [i for i in range(1, 51) if i % 2 == 0]

print(f"\nવિષમ (લિસ્ટ કમ્પ્રીહેન્શન): {odd_list[:10]}...") # પ્રથમ 10
print(f"સમ (લિસ્ટ કમ્પ્રીહેન્શન): {even_list[:10]}...") # પ્રથમ 10

# પદ્ધતિ 3: સ્ટેપ સાથે રેન્જ વાપરીને
odd_range = list(range(1, 51, 2)) # શરૂ 1, સ્ટેપ 2
even_range = list(range(2, 51, 2)) # શરૂ 2, સ્ટેપ 2

print(f"\nવિષમ (રેન્જ પદ્ધતિ): {odd_range[:10]}...")
print(f"સમ (રેન્જ પદ્ધતિ): {even_range[:10]}...")

```

નંબર વર્ગીકરણ ટેબલ:

પ્રકાર	શરત	રેન્જ 1-10	કાઉન્ટ (1-50)
વિષમ	<code>n % 2 != 0</code>	1,3,5,7,9	25
સમ	<code>n % 2 == 0</code>	2,4,6,8,10	25

મુખ્ય તકનીકો:

- મોડ્યુલો ઓપરેટર: બાકીની ચેક માટે `%`
- લિસ્ટ કમ્પ્રીહેન્શન: સંક્ષિપ્ત લિસ્ટ સર્જન
- રેન્જ ફંક્શન: સિક્વન્સ અસરકારક રીતે જનરેટ કરે

મેમરી ટ્રીક: "વિષમ/સમ: 2 થી લાગ્યે બાકી 1/0"

પ્રશ્ન 4(અ OR) [3 ગુણ]

સ્ટ્રિંગ સ્લાઇસિંગને ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.

જવાબ:

સ્ટ્રિંગ સ્લાઇસિંગ `[start:stop:step]` સિન્ટેક્સ વાપરીને સ્ટ્રિંગના ભાગો એક્સ્ટ્રેક્ટ કરે છે.

સ્લાઇસિંગ સિન્ટેક્સ ટેબલ:

સિન્ટેક્સ	વર્ણન	ઉદાહરણ	પરિણામ
<code>s[start:stop]</code>	start થી stop-1 સુધી	<code>"hello"[1:4]</code>	"ello"
<code>s[start:]</code>	start થી અંત સુધી	<code>"hello"[2:]</code>	"llo"
<code>s[:stop]</code>	શરૂઆતથી stop-1 સુધી	<code>"hello"[:3]</code>	"hel"
<code>s[:step]</code>	દરેક step કેરેક્ટર	<code>"hello"[:2]</code>	"hlo"
<code>s[::-1]</code>	સ્ટ્રિંગ રિવર્સ	<code>"hello"[::-1]</code>	"olleh"

ઉદાહરણ કોડ:

```
text = "Python Programming"

# મૂળભૂત સ્લાઇસિંગ
print(f"પ્રથમ 6 અક્ષરો: {text[:6]}")      # "Python"
print(f"છેલ્લા 11 અક્ષરો: {text[7:]}")    # "Programming"
print(f"મધ્ય ભાગ: {text[2:8]}")           # "thon P"

# સ્ટેપ સ્લાઇસિંગ
print(f"દર 2જો અક્ષર: {text[::2]}")       # "Pto rgamn"

# નેગેટિવ ઇન્ડેક્સિંગ
print(f"છેલ્લો અક્ષર: {text[-1]}")        # "g"
print(f"રિવર્સ: {text[::-1]}")             # "gnimmargorP nohtyP"
```

મુખ્ય લક્ષણો:

- **ઝીરો-બેસ્ડ ઇન્ડેક્સિંગ:** 0 થી શરૂ
- **નેગેટિવ ઇન્ડેક્સિંગ:** અંતથી ગણતરી (-1)
- **અપરિવર્તનીય:** મૂળ સ્ટ્રિંગ અપરિવર્તિત

મેમરી ટ્રીક: "સ્લાઇસ: શરૂ, બંધ, સ્ટેપ"

પ્રશ્ન 4(બ OR) [4 ગુણ]

આપેલ સંખ્યાના ફેક્ટોરિયલ શોધવા માટે user defined function નો ઉપયોગ કરીને પ્રોગ્રામ લખો.

જવાબ:

ફેક્ટોરિયલ ફંક્શન પ્રોગ્રામ:

```
def factorial(n):
    """રિકર્શન વાપરીને ફેક્ટોરિયલ કેલ્ક્યુલેટ કરે"""
    if n == 0 or n == 1:
        return 1
    else:
        return n * factorial(n - 1)
```

```
def factorial_iterative(n):
    """લૂપ વાપરીને ફેક્ટોરિયલ કેલ્ક્યુલેટ કરે"""
    result = 1
    for i in range(1, n + 1):
        result *= i
    return result

# મુખ્ય પ્રોગ્રામ
number = int(input("સંખ્યા દાખલ કરો: "))
if number < 0:
    print("નેગેટિવ સંખ્યાઓ માટે ફેક્ટોરિયલ વ્યાખ્યાયિત નથી")
else:
    result1 = factorial(number)
    result2 = factorial_iterative(number)
    print(f"{number} નું ફેક્ટોરિયલ = {result1}")
```

ફેક્ટોરિયલ ટેબલ:

n	ફેક્ટોરિયલ	ગણતરી
0	1	બેઝ કેસ
1	1	બેઝ કેસ
3	6	$3 \times 2 \times 1$
5	120	$5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1$

મુખ્ય કોન્સેપ્ટ્સ:

- **રિકર્શન:** ફંક્શન પોતાને કોલ કરે
- **બેઝ કેસ:** રિકર્સિવ કોલ્સ બંધ કરે
- **યુઝર-ડિફાઇન્ડ:** કસ્ટમ ફંક્શન સર્જન

મેમરી ટ્રીક: "ફેક્ટોરિયલ: નીચેના બધા નંબર્સ ગુણા કરો"

પ્રશ્ન 4(ક OR) [7 ગુણ]

આપેલ સ્ટ્રિંગમાં સબ સ્ટ્રિંગ હાજર છે કે કેમ તે તપાસવા માટે user defined function લખો.

જવાબ:

સબસ્ટ્રિંગ ચેક ફંક્શન:

```
def find_substring(main_string, sub_string):
    """મુખ્ય સ્ટ્રિંગમાં સબસ્ટ્રિંગ અસ્તિત્વ ચેક કરે"""
    if sub_string in main_string:
        index = main_string.find(sub_string)
        return True, index
    else:
        return False, -1
```

```

def count_substring(main_string, sub_string):
    """સબસ્ટ્રિંગની ઘટનાઓ ગણો"""
    return main_string.count(sub_string)

def find_all_positions(main_string, sub_string):
    """સબસ્ટ્રિંગની બધી પોઝિશન્સ શોધો"""
    positions = []
    start = 0
    while True:
        pos = main_string.find(sub_string, start)
        if pos == -1:
            break
        positions.append(pos)
        start = pos + 1
    return positions

# મુખ્ય પ્રોગ્રામ
text = input("મુખ્ય સ્ટ્રિંગ દાખલ કરો: ")
search = input("શોધવા માટે સબસ્ટ્રિંગ દાખલ કરો: ")

found, position = find_substring(text, search)
if found:
    print(f"સબસ્ટ્રિંગ '{search}' પોઝિશન {position} પર મળ્યું")
    count = count_substring(text, search)
    all_pos = find_all_positions(text, search)
    print(f"કુલ ઘટનાઓ: {count}")
    print(f"બધી પોઝિશન્સ: {all_pos}")
else:
    print(f"સબસ્ટ્રિંગ '{search}' મળ્યું નથી")

```

સ્ટ્રિંગ મેથડ્સ ટેબલ:

મેથડ	હેતુ	ઉદાહરણ	પરિણામ
<code>find()</code>	પ્રથમ પોઝિશન શોધો	<code>"hello".find("ll")</code>	2
<code>count()</code>	ઘટનાઓ ગણો	<code>"hello".count("l")</code>	2
<code>in</code>	અસ્તિત્વ ચેક કરે	<code>"ll" in "hello"</code>	True
<code>index()</code>	પોઝિશન શોધો (ન મળે તો એરર)	<code>"hello".index("e")</code>	1

મુખ્ય લક્ષણો:

- **બહુવિધ પદ્ધતિઓ:** શોધવાની વિવિધ રીતો
- **પોઝિશન ટ્રેકિંગ:** મળેલ સબસ્ટ્રિંગનો ઇન્ડેક્સ પરત કરે
- **એરર હેન્ડલિંગ:** પ્રોસેસિંગ પહેલાં ચેક કરે

મેમરી ટીક: "સબસ્ટ્રિંગ: શોધ, મેળવ, ગણ, પોઝિશન"

પ્રશ્ન 5(અ) [3 ગુણ]

ઉદાહરણ સાથે List કેવી રીતે બનાવવી અને એક્સેસ કરવી તે સમજાવો.

જવાબ:

લિસ્ટ સર્જન અને એક્સેસ:

```
# લિસ્ટ બનાવવી
empty_list = []
numbers = [1, 2, 3, 4, 5]
mixed = [1, "hello", 3.14, True]
nested = [[1, 2], [3, 4], [5, 6]]

# તત્વો એક્સેસ કરવા
print(f"પ્રથમ તત્વ: {numbers[0]}")      # 1
print(f"છેલ્લું તત્વ: {numbers[-1]}")   # 5
print(f"સ્લાઇસ: {numbers[1:4]}")      # [2, 3, 4]
```

લિસ્ટ એક્સેસ પદ્ધતિઓ:

પદ્ધતિ	સિન્ટેક્સ	ઉદાહરણ	પરિણામ
ઇન્ડેક્સ	<code>list[i]</code>	<code>[1,2,3][1]</code>	2
નેગેટિવ	<code>list[-i]</code>	<code>[1,2,3][-1]</code>	3
સ્લાઇસ	<code>list[start:stop]</code>	<code>[1,2,3,4][1:3]</code>	[2,3]

મુખ્ય લક્ષણો:

- **ક્રમાંકિત સંગ્રહ:** તત્વોની પોઝિશન્સ છે
- **પરિવર્તનશીલ:** સર્જન પછી સુધારી શકાય
- **મિશ્ર પ્રકાર:** વિવિધ ડેટા ટાઇપ્સની મંજૂરી

મેમરી ટ્રીક: "લિસ્ટ્સ: બનાવો, ઇન્ડેક્સ, એક્સેસ"

પ્રશ્ન 5(બ) [4 ગુણ]

LIST પર કરી શકાય તેવી કામગીરીની યાદી બનાવો. એક લિસ્ટને બીજી લિસ્ટમાં બનાવવા અને કૉપી કરવા માટે પ્રોગ્રામ લખો.

જવાબ:

લિસ્ટ ઓપરેશન્સ અને કૉપી પ્રોગ્રામ:

```
# મૂળ લિસ્ટ
original = [1, 2, 3, 4, 5]
print(f"મૂળ લિસ્ટ: {original}")

# કૉપી કરવાની પદ્ધતિઓ
shallow_copy = original.copy()
```

```

slice_copy = original[:]
list_copy = list(original)

# મૂળ લિસ્ટ સુધારો
original.append(6)
print(f"append પછી: {original}")
print(f"શેલો કૉપી: {shallow_copy}")

# લિસ્ટ ઓપરેશન્સ પ્રદર્શન
numbers = [10, 20, 30]
numbers.append(40)           # અંતે ઉમેરો
numbers.insert(1, 15)        # પોઝિશન પર ઇન્સર્ટ કરો
numbers.remove(20)           # સ્પેસિફિક વેલ્યુ દૂર કરો
popped = numbers.pop()       # છેલ્લું દૂર કરી પરત કરો

```

લિસ્ટ ઓપરેશન્સ ટેબલ:

ઓપરેશન	મેથડ	ઉદાહરણ	પરિણામ
ઉમેરો	<code>append()</code>	<code>[1,2].append(3)</code>	[1,2,3]
ઇન્સર્ટ	<code>insert()</code>	<code>[1,3].insert(1,2)</code>	[1,2,3]
દૂર કરો	<code>remove()</code>	<code>[1,2,3].remove(2)</code>	[1,3]
પોપ	<code>pop()</code>	<code>[1,2,3].pop()</code>	[1,2]

મુખ્ય કોન્સેપ્ટ્સ:

- શેલો કૉપી: સમાન તત્વો સાથે સ્વતંત્ર લિસ્ટ
- ડીપ કૉપી: નેસ્ટેડ સ્ટ્રક્ચર માટે જરૂરી
- બહુવિધ પદ્ધતિઓ: કૉપી કરવાની વિવિધ તકનીકો

મેમરી ટ્રીક: "લિસ્ટ ઓપરેશન્સ: ઉમેરો, ઇન્સર્ટ, દૂર કરો, પોપ, કૉપી"

પ્રશ્ન 5(ક) [7 ગુણ]

LIST ની વિવિધ બિલ્ટ-ઇન methods ની સૂચિ બનાવો અને ઉપયોગ દર્શાવો

જવાબ:

બિલ્ટ-ઇન લિસ્ટ મેથડ્સ:

```

# નમૂના લિસ્ટ પ્રદર્શન માટે
fruits = ['apple', 'banana', 'cherry', 'apple']
numbers = [3, 1, 4, 1, 5, 9, 2]

# સુધારણા મેથડ્સ
fruits.append('date')           # અંતે ઉમેરો
fruits.insert(1, 'avocado')     # ઇન્ડેક્સ પર ઇન્સર્ટ કરો
fruits.remove('apple')          # પ્રથમ occurrence દૂર કરો

```

```

last_fruit = fruits.pop()      # છેલ્લું દૂર કરી પરત કરો
fruits.clear()                # બધા તત્વો દૂર કરો

# શોધ અને ગણતરી મેથડ્સ
fruits = ['apple', 'banana', 'apple', 'cherry']
count = fruits.count('apple')  # occurrences ગણો
index = fruits.index('banana') # પ્રથમ ઇન્ડેક્સ શોધો

# સોર્ટિંગ અને રિવર્સિંગ
numbers.sort()                # in place સોર્ટ કરો
numbers.reverse()              # in place રિવર્સ કરો
sorted_copy = sorted(fruits)   # સોર્ટેડ કૉપી પરત કરો

# એક્સ્ટેન્શન
more_fruits = ['grape', 'orange']
fruits.extend(more_fruits)     # બહુવિધ આઇટમ્સ ઉમેરો

```

લિસ્ટ મેથડ્સ સારાંશ:

કેટેગરી	મેથડ	હેતુ	પરત કરે	મૂળ સુધારે
ઉમેરો	<code>append(x)</code>	અંતે આઇટમ ઉમેરો	None	હા
ઉમેરો	<code>insert(i,x)</code>	પોઝિશન પર ઇન્સર્ટ કરો	None	હા
ઉમેરો	<code>extend(list)</code>	બહુવિધ આઇટમ્સ ઉમેરો	None	હા
દૂર કરો	<code>remove(x)</code>	પ્રથમ x દૂર કરો	None	હા
દૂર કરો	<code>pop(i)</code>	ઇન્ડેક્સ પર દૂર કરો	દૂર કરેલ આઇટમ	હા
દૂર કરો	<code>clear()</code>	બધું દૂર કરો	None	હા
શોધ	<code>index(x)</code>	પોઝિશન શોધો	ઇન્ડેક્સ	ના
શોધ	<code>count(x)</code>	occurrences ગણો	કાઉન્ટ	ના
સોર્ટ	<code>sort()</code>	in place સોર્ટ કરો	None	હા
સોર્ટ	<code>reverse()</code>	ક્રમ ઉલટાવો	None	હા
કૉપી	<code>copy()</code>	શેલો કૉપી	નવી લિસ્ટ	ના

વ્યવહારિક ઉદાહરણો:


```
# શોપિંગ કાર્ટ ઉદાહરણ
cart = []
cart.append('દૂધ')
cart.extend(['બ્રેડ', 'ઈંડા', 'માખણ'])
print(f"કાર્ટમાં વસ્તુઓ: {len(cart)}")

if 'દૂધ' in cart:
    cart.remove('દૂધ')
    print("દૂધ કાર્ટમાંથી દૂર કર્યું")

cart.sort()
print(f"સોર્ટેડ કાર્ટ: {cart}")
```

મુખ્ય ઉપયોગો:

- **ડેટા મેનેજમેન્ટ:** આઈટમ્સ ઉમેરો, દૂર કરો, ગોઠવો
- **શોધ ઓપરેશન્સ:** તત્વો શોધો અને ગણો
- **સોર્ટિંગ:** ડેટાને ક્રમમાં ગોઠવો

મેમરી ટ્રીક: "લિસ્ટ મેથડ્સ: ઉમેરો, દૂર કરો, શોધો, સોર્ટ, કૉપી"

પ્રશ્ન 5(અ OR) [3 ગુણ]

ઉદાહરણ આપીને string ને કેવી રીતે create અને traverse કરવી તે સમજાવો.

જવાબ:

સ્ટ્રિંગ સર્જન અને ટ્રાવર્સલ:

```
# સ્ટ્રિંગ સર્જન પદ્ધતિઓ
string1 = "Hello World"          # ડબલ કોટ્સ
string2 = 'Python Programming'  # સિંગલ કોટ્સ
string3 = """મલ્ટિ-લાઇન
સ્ટ્રિંગ ઉદાહરણ"""              # ટ્રિપલ કોટ્સ

# સ્ટ્રિંગ ટ્રાવર્સલ પદ્ધતિઓ
text = "Python"

# પદ્ધતિ 1: for લૂપ વાપરીને
for char in text:
    print(char, end=" ")
print()

# પદ્ધતિ 2: ઇન્ડેક્સ વાપરીને
for i in range(len(text)):
    print(f"{text[i]} ઇન્ડેક્સ {i} પર")

# પદ્ધતિ 3: enumerate વાપરીને
for index, char in enumerate(text):
    print(f"ઇન્ડેક્સ {index}: {char}")
```

ટ્રાવર્સલ પદ્ધતિઓનું ટેબલ:

પદ્ધતિ	સિન્ટેક્સ	ઉપયોગ કેસ
સાઇરેક્ટ	<code>for char in string:</code>	સાદી કેરેક્ટર એક્સેસ
ઇન્ડેક્સ	<code>for i in range(len(s)):</code>	પોઝિશન માહિતી જોઈએ
Enumerate	<code>for i, char in enumerate(s):</code>	ઇન્ડેક્સ અને કેરેક્ટર બંને

મુખ્ય કોન્સેપ્ટ્સ:

- **અપરિવર્તનીય:** સ્ટ્રિંગ્સ બદલી શકાતી નથી
- **Iterable:** કેરેક્ટર્સમાં લૂપ કરી શકાય
- **ઇન્ડેક્સિંગ:** વ્યક્તિગત કેરેક્ટર્સ એક્સેસ કરી શકાય

મેમરી ટ્રીક: "સ્ટ્રિંગ્સ: બનાવો, લૂપ, એક્સેસ"

પ્રશ્ન 5(બ OR) [4 ગુણ]

સ્ટ્રિંગ પર કરી શકાય તેવી કામગીરીની યાદી બનાવો. કોઈપણ 2 કામગીરી માટે કોડ લખો

જવાબ:

સ્ટ્રિંગ ઓપરેશન્સ:

```
# સ્ટ્રિંગ ઓપરેશન્સ ઉદાહરણો
text = "Python Programming"

# ઓપરેશન 1: સ્ટ્રિંગ કન્કેટેનેશન અને ફોર્મેટિંગ
first_name = "જોન"
last_name = "ડો"
full_name = first_name + " " + last_name
formatted = f"નમસ્તે, {full_name}!"
print(f"કન્કેટેનેશન: {full_name}")
print(f"ફોર્મેટિંગ: {formatted}")

# ઓપરેશન 2: સ્ટ્રિંગ કેસ કન્વર્ઝન અને સ્પ્લિટિંગ
sentence = "python programming સરળતાથી શીખો"
title_case = sentence.title()
upper_case = sentence.upper()
words = sentence.split()
print(f"ટાઇટલ કેસ: {title_case}")
print(f"અપર કેસ: {upper_case}")
print(f"સ્પ્લિટ શબ્દો: {words}")
```

સ્ટ્રિંગ ઓપરેશન્સ ટેબલ:

કેટેગરી	ઓપરેશન	ઉદાહરણ	પરિણામ
જોડાણ	કન્કેટેનેશન	"Hello" + " World"	"Hello World"
કેસ	upper()	"hello".upper()	"HELLO"
કેસ	lower()	"HELLO".lower()	"hello"
કેસ	title()	"hello world".title()	"Hello World"
સ્પ્લિટ	split()	"a,b,c".split(",")	['a','b','c']
રિપ્લેસ	replace()	"hello".replace("l", "x")	"hexxo"
સ્ટ્રિપ	strip()	" hello ".strip()	"hello"
શોધ	find()	"hello".find("e")	1

મુખ્ય લક્ષણો:

- **અપરિવર્તનીય:** ઓપરેશન્સ નવી સ્ટ્રિંગ્સ પરત કરે
- **મેથડ ચેઇનિંગ:** બહુવિધ ઓપરેશન્સ કંબાઇન કરો
- **લવચીક:** ઘણા બિલ્ટ-ઇન ઓપરેશન્સ ઉપલબ્ધ

મેમરી ટ્રીક: "સ્ટ્રિંગ ઓપરેશન્સ: જોડો, કેસ, સ્પ્લિટ, શોધો"

પ્રશ્ન 5(ક OR) [7 ગુણ]

સ્ટ્રિંગની વિવિધ બિલ્ટ-ઇન methods ની સૂચિ બનાવો અને ઉપયોગ દર્શાવો.

જવાબ:

બિલ્ટ-ઇન સ્ટ્રિંગ મેથડ્સ:

```
# પ્રદર્શન માટે નમૂના સ્ટ્રિંગ
text = " Python Programming Language "
sample = "Hello World Programming"

# કેસ કન્વર્ઝન મેથડ્સ
print(f"મૂળ: '{text}'")
print(f"upper(): {text.upper()}")
print(f"lower(): {text.lower()}")
print(f"title(): {text.title()}")
print(f"capitalize(): {text.capitalize()}")
print(f"swapcase(): {'Hello'.swapcase()}")

# વ્હાઇટસ્પેસ મેથડ્સ
print(f"strip(): '{text.strip()}'")
print(f"lstrip(): '{text.lstrip()}'")
print(f"rstrip(): '{text.rstrip()}'")

# શોધ અને ચેક મેથડ્સ
print(f"find('Python'): {text.find('Python')}")
```

```

print(f"count('o'): {sample.count('o')}")
print(f"startswith(' Py'): {text.startswith(' Py')}")
print(f"endswith('ge '): {text.endswith('ge ')}")

# કેરેક્ટર ટાઇપ ચેકિંગ
test_string = "Python123"
print(f"isalpha(): {'Python'.isalpha()}")
print(f"isdigit(): {'123'.isdigit()}")
print(f"isalnum(): {test_string.isalnum()}")

# સ્પ્લિટ અને જોઇન મેથડ્સ
words = sample.split()
joined = "-".join(words)
print(f"split(): {words}")
print(f"join(): {joined}")

# રિપ્લેસ મેથડ
replaced = sample.replace("World", "Universe")
print(f"replace(): {replaced}")

```

સ્ટ્રિંગ મેથડ્સ વર્ગીકરણ:

કેટેગરી	મેથડ્સ	હેતુ	ઉદાહરણ
કેસ	<code>upper()</code> , <code>lower()</code> , <code>title()</code> , <code>capitalize()</code>	કેસ બદલો	<code>"hello".upper()</code> → "HELLO"
વ્હાઇટસ્પેસ	<code>strip()</code> , <code>lstrip()</code> , <code>rstrip()</code>	સ્પેસીસ દૂર કરો	<code>" hi ".strip()</code> → "hi"
શોધ	<code>find()</code> , <code>index()</code> , <code>count()</code>	સબસ્ટ્રિંગ્સ શોધો	<code>"hello".find("e")</code> → 1
ચેક	<code>startswith()</code> , <code>endswith()</code>	સ્ટ્રિંગ અંત ટેસ્ટ કરો	<code>"hello".startswith("h")</code> → True
ટાઇપ ચેક	<code>isalpha()</code> , <code>isdigit()</code> , <code>isalnum()</code>	કેરેક્ટર પ્રકાર	<code>"123".isdigit()</code> → True
સ્પ્લિટ/જોઇન	<code>split()</code> , <code>join()</code>	તોડો/જોડો	<code>"a-b".split("-")</code> → ['a','b']
રિપ્લેસ	<code>replace()</code>	ટેક્સ્ટ બદલો	<code>"hi".replace("i","o")</code> → "ho"

વાસ્તવિક જીવનના ઉદાહરણો:

```

# ઇમેઇલ વેલિડેશન ઉદાહરણ
email = " USER@EXAMPLE.COM "
clean_email = email.strip().lower()
is_valid = "@" in clean_email and "." in clean_email
print(f"સાફ ઇમેઇલ: {clean_email}")
print(f"યોગ્ય ફોર્મેટ: {is_valid}")

# ટેક્સ્ટ પ્રોસેસિંગ ઉદાહરણ
user_input = "python programming"
formatted_title = user_input.title()
word_count = len(user_input.split())
print(f"ફોર્મેટ્ડ: {formatted_title}")
print(f"શબ્દ ગણતરી: {word_count}")

```

મુખ્ય ઉપયોગો:

- **ડેટા ક્લીનિંગ:** અનઇચ્છિત સ્પેસીસ દૂર કરો, કેસ ઠીક કરો
- **ટેક્સ્ટ પ્રોસેસિંગ:** સર્ચ, રિપ્લેસ, સ્પ્લિટ કન્ટેન્ટ
- **વેલિડેશન:** સ્ટ્રિંગ ફોર્મેટ અને કન્ટેન્ટ ચેક કરો
- **ફોર્મેટિંગ:** ડિસ્પ્લે માટે ટેક્સ્ટ તૈયાર કરો

મેમરી ટ્રીક: "સ્ટ્રિંગ મેથડ્સ: કેસ, સાફ, ચેક, બદલો"